

การเตรียมความพร้อมประเทศไทย สู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ศ. ดร. เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์*

บทคัดย่อ

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community: AEC) ปี พ.ศ. 2558 ที่กำลังจะมาถึงในอีก 3 ปีข้างหน้า นับเป็นโอกาสสำคัญสำหรับไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสในการเข้าถึงตลาดเดี่ยวที่มีขนาดใหญ่ครอบคลุมผู้บริโภคราว 580 ล้านคน การเข้าถึงปัจจัยการผลิต แรงงานราคาถูก แรงงานที่มีทักษะ และทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ตลอดจนการได้รับเงินลงทุนและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น การรวมตัวกันเป็นประชาคมจะเป็นเครื่องมือเพิ่มพลังอำนาจต่อรองและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้เกิดขึ้นในภูมิภาค เป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community: AEC) ยังเป็นความท้าทายครั้งสำคัญสำหรับไทยเราด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งหากไม่มีการเตรียมความพร้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขันของไทยในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความพร้อมทางด้านภาษา การขาดความเข้าใจ/ความตระหนักถึงผลกระทบและความจำเป็นของการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตลอดจนการไม่รู้จักเพื่อนบ้านและการเข้ามาทำงานของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่คาดว่าจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

ไทยเราจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อม ปรับตัว ด้วยการตั้งเป้าหมายพัฒนาตนเองอย่างมีวิสัยทัศน์ สร้างสรรค์นวัตกรรม และปฏิบัติการพัฒนาเพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศ ด้วยการมุ่งมั่นเตรียมความพร้อมทางด้านภาษา การพัฒนาทักษะการคิด การขับเคลื่อนด้วยทักษะที่สามารถวัดได้ การขับเคลื่อนด้วยผลิตภาพ การพัฒนาบนฐานจุดแกร่ง รวมถึงการเตรียมพร้อมทางด้านความรู้และภูมิปัญญา แข่งขันในบางเรื่องที่เด่นและแกร่ง เพื่อให้ไทยสามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ในเวทีที่จะเปิดกว้างสู่ระดับภูมิภาคกลุ่มอาเซียนและในระดับโลกมากขึ้น

* นักวิชาการอาวุโส มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community: AEC) ปี พ.ศ. 2558 ที่กำลังจะมาถึงในอีก 3 ปีข้างหน้า หากวิเคราะห์ถึงโอกาสและความเสี่ยงต่อประเทศไทย การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นโอกาสต่อไทยอยู่หลายประการด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงตลาดเดียวที่มีขนาดใหญ่ครอบคลุมผู้บริโภคราว 580 ล้านคน การเข้าถึงปัจจัยการผลิต แรงงานราคาถูก แรงงานที่มีทักษะ และทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ตลอดจนการได้รับเงินลงทุนและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน (Asean Community) จะเป็นเครื่องมือเพิ่มพลังอำนาจต่อรองให้กับภูมิภาค โดยในปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา ประชาคมอาเซียนมีขนาดเศรษฐกิจวัดโดยจีดีพี (Gross Domestic Product: GDP) รวมกันประมาณ 2.07 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือ ประมาณ 63 ล้านล้านบาท มีรายได้ต่อหัวเฉลี่ย 3,416 เหรียญสหรัฐฯ ต่อปี หรือ ประมาณ 104,200 บาท¹ การเพิ่มพลังอำนาจต่อรองดังกล่าวนี้จะส่งเสริมให้เกิดความแข็งแกร่งในภูมิภาค

โอกาสของการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไทย

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอื่นของประชาคมอาเซียน การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นประโยชน์ต่อไทยในหลายประการ หากไทยเราสามารถคว้าโอกาสจากประตูที่เปิดออกดังกล่าวนี้ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ โอกาสที่กล่าวถึงนี้ ได้แก่

โอกาสในการเข้าถึงตลาดเดียวที่มีขนาดใหญ่ อันเป็นผลมาจากการลดกำแพงภาษี ข้อจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศในอาเซียน มูลค่าการค้าภายในภูมิภาคอาเซียน และการค้ากับส่วนอื่น ๆ ของโลกจะเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ไทยมีโอกาสส่งออกสินค้าและบริการไปยังอาเซียนได้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งออกไปยังประเทศในกลุ่ม CLMV (Cambodia, Laos, Myanmar, Vietnam)

โอกาสในการเข้าถึงปัจจัยการผลิต แรงงานราคาถูก และทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ การเปิดเสรีการลงทุน ทำให้ธุรกิจของไทยมีข้อจำกัดน้อยลงในการเข้าไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีโอกาสเข้าถึงหรือได้รับประโยชน์จากปัจจัยการผลิตและแรงงานราคาถูก รวมทั้งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน

¹วิจารณ์ ธาราหิรัญโชติ, การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 23 เมษายน 2555

โอกาสในการได้รับเงินลงทุนและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น ทั้งเงินลงทุนและการลงทุนโดยตรงจากนักลงทุนภายในภูมิภาค เนื่องจากการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายเงินทุน และการเปิดเสรีการลงทุน รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการดึงดูดการลงทุน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนเงินลงทุนและการลงทุนโดยตรงจากนักลงทุนภายนอกภูมิภาค เนื่องจากอาเซียนกลายเป็นตลาดเดียวที่มีขนาดใหญ่จึงกลายเป็นที่สนใจของนักลงทุนจากทั่วโลก การลงทุนใหม่ที่ไหลเข้ามาจะมาพร้อมกับ เทคโนโลยีใหม่ วิธีการบริหารจัดการที่ทันสมัย เงินตราต่างประเทศ และเพิ่มโอกาสในการเข้าสู่ตลาดส่งออก

โอกาสในการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวภายในภูมิภาค การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะนำไปสู่การลดข้อจำกัดในการเคลื่อนย้ายของนักท่องเที่ยว อาทิ การออกวีซ่าอาเซียน (วีซ่าเดียวเข้าได้ทุกประเทศในอาเซียน) การปรับปรุงระเบียบพิธีการด้านการออกใบอนุญาตเข้าเมืองและการตรวจคนเข้าเมืองให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งภูมิภาค ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอาเซียนขยายตัวสูงขึ้น ทั้งนักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศในภูมิภาค และนักท่องเที่ยวที่มาจากภายนอกภูมิภาค

โอกาสในการเข้าถึงแรงงานที่มีทักษะ แรงงานมีทักษะในบางสาขาอาชีพจะเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีภายในอาเซียน อาจเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยในการดึงดูดแรงงานมีทักษะที่ประเทศไทยขาดแคลนเข้ามาทำงานในประเทศ ทำให้การพัฒนาไปสู่การผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ใช้เทคโนโลยีระดับสูงขึ้น และมีนวัตกรรม ไม่ถูกจำกัดด้วยปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ ทำให้สินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพที่มีการเปิดเสรีมีราคาต่ำลงแต่มีมาตรฐานมากขึ้น เนื่องจากการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างประเทศ ทำให้มีการแข่งขันสูงขึ้น อาเซียนจะกำหนดมาตรฐานของทักษะแรงงานที่จะเข้าไปทำงานในประเทศอื่น ส่งผลให้ประเทศสมาชิกจะพยายามยกมาตรฐานทักษะแรงงานในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานของอาเซียน โดยแรงงานที่จะไปทำงานในต่างประเทศจะต้องผ่านการรับรองมาตรฐานด้านทักษะแรงงานที่กำหนดให้สูงขึ้นดังกล่าว

โอกาสทางการค้าการประหยัดต่อขนาด เนื่องจากการขยายตัวของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในอาเซียน ทำให้อาเซียนกลายเป็นตลาดเดียวที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรโดยประมาณ 580 ล้านคน เป็นโอกาสของภาคการผลิตไทยที่จะมีการประหยัดต่อขนาดมากขึ้น

ความเสี่ยงจากการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไทย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นโอกาสสำหรับไทยอยู่หลายประการ แต่ขณะเดียวกันยังมีความเสี่ยงที่เป็นภัยคุกคามที่ต้องคำนึงถึงควบคู่กันด้วย เพื่อให้การก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นประโยชน์ต่อไทยได้อย่างแท้จริง ดังนี้

การแข่งขันจากประเทศเพื่อนบ้านรุนแรงขึ้น ทำให้ไทยต้องเผชิญการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นจากสินค้าและบริการที่ผลิตจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศที่มีต้นทุนแรงงานต่ำกว่าไทย มีการแข่งขันในการดึงดูดการลงทุนโดยตรง ทั้งการแข่งขันเพื่อดึงดูดเงินลงทุนจากนักลงทุนภายในและภายนอกอาเซียน อาจมีการไหลออกของเงินลงทุนหรือย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น

การใช้มาตรการปกป้องเศรษฐกิจภายใน เนื่องจากการเร่งการเปิดเสรีเร็วขึ้นจากปี พ.ศ. 2563 เป็น พ.ศ. 2558 อาจทำให้บางภาคการผลิตในบางประเทศขาดความพร้อม ทำให้ผู้ได้รับผลกระทบเรียกร้องหรือกดดันให้รัฐบาลทบทวนการเปิดเสรี ประเทศต่างๆ อาจหันมาใช้มาตรการปกป้องเศรษฐกิจภายในประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี หรือการดำเนินนโยบายช่วยเหลือโดยรัฐ (State aid)

ปัญหาสมองไหล แรงงานมีทักษะจะต้องกับเผชิญการแข่งขันจากแรงงานจากต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะการแข่งขันจากแรงงานมีทักษะในประเทศที่ระดับค่าจ้างต่ำกว่าไทย ในขณะเดียวกัน ไทยจะเผชิญปัญหาสมองไหลของแรงงานมีทักษะด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานมีทักษะที่มีคุณภาพสูงจะออกไปทำงานในประเทศที่ให้ค่าตอบแทนสูงกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสิงคโปร์และมาเลเซีย

ตารางที่ 1: โอกาสของประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียน		เปรียบเทียบกับ...
ประชากร 580 ล้านคน	>	สหภาพยุโรป
GDP ขนาด 1.5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ	=	เกาหลีใต้
การค้าระหว่างประเทศ 1.6 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ	=	6 เท่าของไทย
การลงทุนโดยตรง 50 พันล้านเหรียญสหรัฐ	=	60% ของจีน
การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 65 ล้านคน	=	อันดับ 2 ของโลก รองจากฝรั่งเศส

ที่มา: บทวิเคราะห์จากศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์

ปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนต่างเตรียมพร้อมปรับตัวเพื่อรับมือกับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกันขนานใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเตรียมความพร้อมทางด้านภาษา ซึ่งจะเป็นสื่อกลางสำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันภายในภูมิภาค ทั้งที่เกี่ยวกับการศึกษา การทำงาน การทำธุรกิจ การติดต่อราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ ยกตัวอย่าง ประเทศเวียดนามมีการเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาไทย ประเทศกัมพูชาเรียนรู้อังกฤษในวัด ประเทศ สปป. ลาว เรียนรู้ภาษาเวียดนามและภาษาไทย ประเทศอินโดนีเซียเรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่ 3² ขณะที่ไทยเรายังไม่ขยับตัวมากนักในเรื่องดังกล่าวนี้ การเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาเป็นเพียงสัญญาณสะท้อนถึงขีดความสามารถทางการแข่งขันและความอยู่รอดของประเทศหลังจากก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประการหนึ่งเท่านั้น

ปัจจุบันยังมีสัญญาณบ่งชี้อื่นที่สะท้อนให้เห็นว่าไทยเรายังไม่มีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประชาคมอาเซียนมากนัก จำเป็นที่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องเร่งริบดำเนินการจัดการแก้ไข มิฉะนั้น จะไม่สามารถอยู่รอดได้ในอนาคต อาทิ ผลการสำรวจผลิตภาพแรงงานไทยพบว่า แรงงานไทยมีผลิตภาพการทำงานต่ำเมื่อเทียบกับประเทศสมาชิกอื่นในอาเซียน ความแตกต่างระหว่างค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานและผลิตภาพการทำงานนี้เองที่มีแนวโน้มทำให้นายจ้างเลิกจ้างแรงงานจากประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานสูงกว่าไทย เปรียบเทียบความแตกต่าง³ ค่าใช้จ่ายจ้างแรงงานไทย 1 คน สามารถจ้างชาวจีนได้ 3 คน อินโดนีเซีย 4 คน เวียดนามและกัมพูชา 5 คน พม่า 9 คน ค่าจ้างแรงงานไทยมีความใกล้เคียงกับมาเลเซีย แต่ผลิตภาพในการทำงานของแรงงานมาเลเซียมากกว่าไทย 2 เท่าตัว ค่าจ้างแรงงานสิงคโปร์แพงกว่าแรงงานไทย 2 เท่าตัว แต่ผลิตภาพมากกว่าไทยถึง 5 เท่าตัว ค่าจ้างแรงงานไทยแพงกว่าเวียดนาม 5 เท่าตัว แต่ผลิตภาพของไทยดีกว่าเพียง 2 เท่าตัว การมีผลิตภาพการทำงานต่ำเป็นอุปสรรคต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของไทยในระดับภูมิภาคในอนาคต

นอกจากที่กล่าวมานี้ ยังมีสัญญาณบ่งชี้ถึงความไม่พร้อมของไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอื่นอีกหลายประการด้วยกัน อาทิ ตัวเลขดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index:

² วลัยพร แสงนภาพวร, การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนกับทิศทางการศึกษาของกรุงเทพมหานคร, สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, วันพุธที่ 20 มิถุนายน 2555

³ ค่าแรง, ประสิทธิภาพ, ประสิทธิภาพการทำงานของประชาคมอาเซียน เข้าถึงได้จาก, <http://www.thai-aec.com/129>

HDI) และ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ของ United Nations Development Programme (UNDP) ที่ชี้ให้เห็นว่าคนไทยยังมีคุณภาพชีวิตตามหลังสิงคโปร์ บรูไน และมาเลเซียอย่างทิ้งห่าง

ตารางที่ 2: ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI)⁴

หน่วยงานจัดอันดับ HDI (จาก 179 ประเทศ)	2551	2552	2553
สิงคโปร์	-	-	27
มาเลเซีย	-	-	57
ไทย	81	87	92

ตารางที่ 3: ดัชนีการพัฒนามนุษย์จาก Human Development Report 2011 ของ UNDP

หน่วยงานจัดอันดับ UNDP (จาก 187 ประเทศ)	2554
สิงคโปร์	26
บรูไน	33
มาเลเซีย	61
ไทย	103

ผลการประเมินการศึกษาภาพรวมของไทยชี้ให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่ไม่แตกต่างกันมากนักคือ ไทยถูกจัดให้อยู่ในอันดับเกือบรั้งท้าย ในขณะที่สิงคโปร์มีศักยภาพการศึกษาภาพรวมดีกว่าไทยและประเทศสมาชิกอื่น ๆ ในภูมิภาค จำเป็นที่ไทยต้องเร่งรีบพัฒนาคุณภาพการศึกษา มิเช่นนั้น จะไม่สามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ในอนาคต

ตารางที่ 4: ผลการประเมินการศึกษาภาพรวมของไทย⁵

หน่วยงานจัดอันดับ IMD (จาก 58 ประเทศ)	2552	2553

⁴ แบ็กซ์เตอร์ฯ สานต่อโครงการ “ชีวิตสดใส สังคมไทยยั่งยืน” ปี 2 สนับสนุนการศึกษา ร่วมพัฒนาห้องสมุด เข้าถึงได้จาก, http://www.baxter.co.th/th/CSR/Library_Support/index.html

⁵ IMD ประเมินการศึกษาไทยเกือบรั้งท้าย 47 จาก 58 ประเทศ เข้าถึงได้จาก, <http://www.manager.co.th/qol/viewnews.aspx?NewsID=9530000168439>

ไทย	47	47
สิงคโปร์	-	13

นอกจากนี้ สถิติการอ่านหนังสือของเด็กไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติยังสะท้อนให้เห็นถึงอนาคตคุณภาพการศึกษาไทยที่คาดว่าจะต้องประสบกับปัญหาอย่างแน่นอน หากเด็กไทยยังมีอัตราการอ่านหนังสือ 2-5 เล่มต่อปี แตกต่างจากสิงคโปร์และเวียดนามที่เฉลี่ยแล้วบรรดาเด็ก ๆ ในประเทศเหล่านี้มีอัตราการอ่านหนังสือพื้นฐานอยู่ที่ประมาณ 50-60 เล่มต่อปี

ตารางที่ 5: สถิติการอ่านหนังสือของเด็กไทย⁶

หน่วยงานจัดอันดับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ	2554
ไทย	2-5 เล่มต่อปี
สิงคโปร์	50-60 เล่มต่อปี
เวียดนาม	60 เล่มต่อปี

เช่นเดียวกับกับผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมไอทีของอาเซียน จากการจัดอันดับ 66 ประเทศทั่วโลก สิงคโปร์ อยู่อันดับ 3 ของโลก มาเลเซีย อันดับที่ 31 ไทย อันดับที่ 50 ของโลก ใกล้เคียงกับฟิลิปปินส์ อยู่อันดับที่ 52

ตารางที่ 6: อันดับความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมไอทีของประเทศอาเซียน

(IT Industry Competitive Index 2011)

ประเทศ	อันดับ
สิงคโปร์	3
มาเลเซีย	31
ไทย	50
ฟิลิปปินส์	52
เวียดนาม	53
อินโดนีเซีย	57

⁶ 10 ประเทศ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) สูงที่สุดในโลก เข้าถึงได้จาก,

<http://www.oknation.net/blog/monchai83/2011/07/02/entry-2>

ที่มา: Business Software Alliance (BSA) โดยศูนย์กสิกรไทย

หน่วย: อันดับจาก 66 ประเทศทั่วโลก

อุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขันของไทย

จากการวิเคราะห์พบว่า อุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขันของไทยในภูมิภาคมีอยู่ 4 ประการหลักด้วยกัน ดังนี้

การขาดความพร้อมทางด้านภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษที่เป็นจุดอ่อนสำคัญของไทย เป็นภาษาทางการค้า การทูต การทำธุรกิจ การติดต่อกับหน่วยงานราชการ ฯลฯ ปัจจุบันคนไทยเราส่วนใหญ่ยังมีความสามารถและทักษะทางด้านภาษาอังกฤษตามหลังประเทศอื่นในภูมิภาค อาทิ สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ขณะที่เวียดนามและกัมพูชาเริ่มมีการตื่นตัวมากขึ้น ส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากผลการจัดอันดับคะแนน TOEFL ในบางประเทศอาเซียน (IMD World competitive yearbook 2012) พบว่า ไทยเราถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 55 ตามหลังสิงคโปร์ อันดับที่ 3 ฟิลิปปินส์และมาเลเซีย อันดับที่ 30 และอินโดนีเซีย อันดับที่ 49 ขณะที่จำนวนสัดส่วนผู้ใช้ภาษาอังกฤษของไทย คิดเป็นร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งประเทศ น้อยกว่า สิงคโปร์ ร้อยละ 71 ฟิลิปปินส์ ร้อยละ 55.46 บรูไน ร้อยละ 37.73 และมาเลเซีย ร้อยละ 27.24 ไม่เพียงเท่านั้น จากผลการจัดอันดับคะแนน English Proficiency Index (EPI) ในบางประเทศอาเซียนยังชี้ให้เห็นถึงความอ่อนด้อยทางด้านภาษาอังกฤษของไทยอีกเช่นเดียวกัน โดยไทยถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีทักษะภาษาอังกฤษระดับต่ำมาก เป็นอันดับที่ 4 รองจากมาเลเซีย กลุ่มประเทศที่มีทักษะภาษาอังกฤษระดับสูง อินโดนีเซียและเวียดนาม กลุ่มประเทศที่มีทักษะภาษาอังกฤษระดับต่ำมากเช่นเดียวกับไทย

ตารางที่ 7: การจัดอันดับคะแนน English Proficiency Index ในบางประเทศอาเซียน

ลำดับ	ประเทศ	คะแนน	อันดับ
1	มาเลเซีย	55.54	High Proficiency
2	อินโดนีเซีย	44.78	Very Low Proficiency
3	เวียดนาม	44.32	Very Low Proficiency
4	ไทย	39.41	Very Low Proficiency

ที่มา: EF EPI2011 Report, www.ef.com

การขาดความเข้าใจและขาดความตระหนัก ประชาชนและผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่ยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญ ผลกระทบและความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้เสียโอกาสหรือพลาดโอกาสที่กำลังจะเปิดออกและไม่สามารปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบ

ได้ทันเวลา จากผลการสำรวจเรื่อง “ประชาคมอาเซียนกับความคาดหวังของคนไทย” ศูนย์สำรวจความคิดเห็น นิด้าโพล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)⁷ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่จากทั่วทุกภูมิภาค หรือ ร้อยละ 54.05 ไม่ทราบเรื่องการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทย ในปี พ.ศ. 2558 ขณะที่ประชาชน ร้อยละ 69.11 ระบุ มีความรู้เกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทย แต่ระดับน้อยถึงปานกลางเท่านั้น

การไม่รู้จักเพื่อนบ้าน คนไทยยังมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อนบ้านน้อยมาก ระบบการศึกษาไทยขาดทางเลือกในการเรียนรู้ ภาษา วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ขณะที่สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่เอื้อต่อการติดต่อค้าขาย ลงทุน หรือท่องเที่ยวเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน การไม่รู้จักประเทศเพื่อนบ้านจะเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวทำงานข้ามวัฒนธรรมของคนไทยในอนาคต

การเข้ามาทำงานของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน อนาคตมีแนวโน้ม หากเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีแรงงานบางสาขาต่งงาน เนื่องจากการเปิดเสรีแรงงาน ทำให้มีกลุ่มแรงงานจากประเทศสมาชิกอาเซียนเข้ามาทำงานในไทยเราเพิ่มมากขึ้น จำเป็นที่แรงงานไทยต้องพัฒนาและยกระดับทักษะ ความสามารถของตนเอง หรือ เตรียมเปลี่ยนผ่านทักษะไปทำงานสาขาอื่น โดยผลการวิจัยนักศึกษาไทยพบว่า 8 ใน 10 คนไม่กล้าไปทำงานในประเทศกลุ่มอาเซียน เนื่องจากกลัวเรื่องภาษา ขณะที่นักศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านทุกคนต้องการเข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนในหลักสูตรอาชีวศึกษา ซึ่งปัจจุบันมีกลุ่มนักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาเรียนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก⁸ ทำให้มีแนวโน้มแรงงานไทยจะว่างงานเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

ปัจจุบันประเทศสมาชิกในภูมิภาคต่างมีการเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกันอย่างตื่นตัว นอกเหนือจากการเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาดังที่กล่าวมา ยกตัวอย่าง **สิงคโปร์** ลงทุนพัฒนาองค์ความรู้ การลงทุนทำวิจัยและพัฒนา (Research and Development) อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจ เห็นได้จากตัวเลขการใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาโดยรวม⁹ (Gross Expenditure on Research & Development: GERD) ของสิงคโปร์ ปี พ.ศ. 2553 มีมูลค่ามากถึง 6.5 พันล้านดอลลาร์สิงคโปร์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.4 (YOY) ในจำนวนนี้กว่าร้อยละ 60 ของการใช้จ่ายมาจากภาคเอกชน สิงคโปร์ให้สิทธิพิเศษกับภาคเอกชน เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนการทำงานร่วมกัน (Public-Private Partnership: PPP) ด้วยการใช้งบประมาณจากภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการประสานศักยภาพและจุดแกร่งระหว่างองค์ภาครัฐและ

⁷ 24/2555 เรื่อง “ประชาคมอาเซียนกับความคาดหวังของคนไทย” เข้าถึงได้จาก,

<http://nidapoll.nida.ac.th/main/index.php/en/poll-new/nidapoll-2555/237-poll-24-2555>

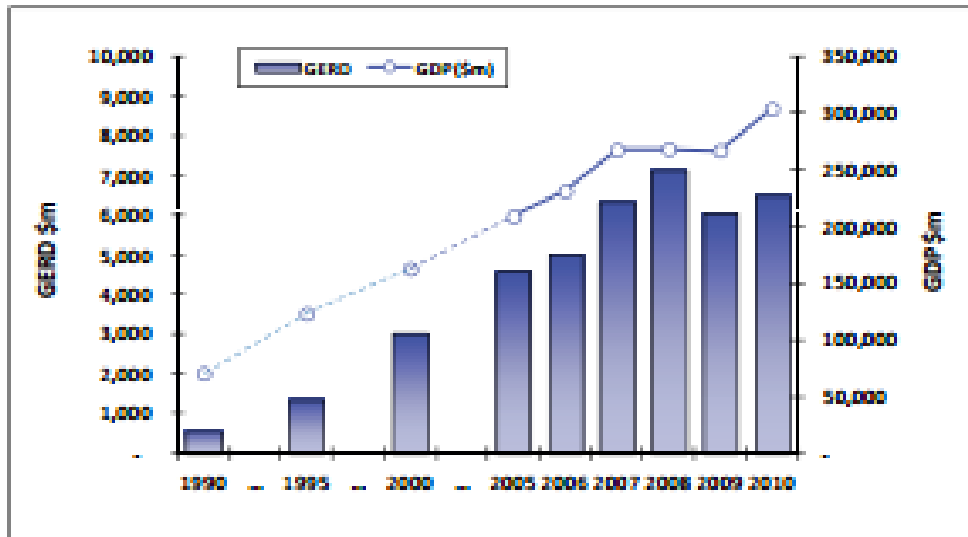
⁸ วิจัยชี้ เด็กไทย 8 ใน 10 คน ไม่กล้าไปทำงานในกลุ่มประเทศอาเซียนเพราะกลัวเรื่องภาษา, มติชนออนไลน์, 29

พฤษภาคม 2012

⁹ องค์ความรู้ “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (ASEAN Economic Community: AEC) เข้าถึงได้จาก <http://www.thai-aec.com/160>

ภาคเอกชนเข้าด้วยกัน ลดภาระภาครัฐ ขณะเดียวกันช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

ตารางที่ 8: การใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาโดยรวมของสิงคโปร์

ที่มา: Agency for Science, Technology and Research, Singapore

การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ ASEAN Economic Community (AEC) เป็นโจทย์ใหญ่สำคัญที่ไทยต้องเตรียมพร้อมรับมือในขณะนี้ จำเป็นที่ไทยต้องมุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยให้สามารถแข่งขันในเวทีที่จะเปิดกว้างสู่ระดับอาเซียนและระดับโลกมากขึ้น มิเช่นนั้น จะไม่สามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ ไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาตนเอง โดยคำนึงถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทั้งในบริบทโลก บริบทภูมิภาค และบริบทของประเทศชาติ ตั้งเป้าพัฒนาตนเองอย่างมีวิสัยทัศน์และสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศ

ปัจจัยขับเคลื่อนที่ส่งผลกระทบต่อไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

หากวิเคราะห์ปัจจัยขับเคลื่อนที่ส่งผลกระทบต่อไทย เมื่อต้องก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผมวิเคราะห์ไว้ในหลายเวทีมี 6 ประการหลัก ดังนี้

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ การศึกษา การดำเนินธุรกิจ การค้าและบริการหลายรูปแบบ สามารถทำได้อย่างสะดวก ย่นระยะเวลา ระยะทาง และงบประมาณ ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างง่ายดาย

ส่งผลทำให้การเชื่อมต่อระหว่างภายในภูมิภาคและทั่วโลกทำได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การดำเนินธุรกิจ รวมถึงการค้าและบริการในภูมิภาค

การขยายตัวและเชื่อมโยงการค้าสู่ระดับภูมิภาคและระดับโลก ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและโลจิสติกส์ส่งผลให้การค้าเกิดการขยายตัวและเชื่อมโยงสู่ระดับภูมิภาคและระดับโลก นำความเจริญมาสู่ภูมิภาคทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การดำเนินธุรกิจ รวมถึงการค้าและบริการ

กระแสประชาธิปไตยและการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ทำให้ผู้คนมีการปกป้อง รักษา และเรียกร้องสิทธิที่พึงมีพึงได้ของตนเองมากขึ้น รู้จักสิทธิของตนเอง รู้จักการเรียกร้องและใช้สิทธิเสรีภาพในลักษณะต่าง ๆ ตลอดจนเกิดความตระหนักในความไร้ประสิทธิภาพของการบริหารและการจัดการศึกษาแบบเดิม

ความต้องการความเป็นเอกลักษณ์ การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ส่งผลให้เกิดกระแสการเรียกร้องความเป็นเอกลักษณ์ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย อาทิ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา ความคิด ทศนคติ และค่านิยม ฯลฯ ความแตกต่างหลากหลายเหล่านี้ เป็นแรงผลักดันให้แต่ละองคาพยพของสังคมต้องหันกลับมาให้ความสำคัญกับความเป็นเอกลักษณ์ของตนมากขึ้น และบางส่วนมุ่งสร้างมูลค่าจากเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของตนในการสร้างรายได้เข้าประเทศ

การสร้างเครือข่ายและหุ้นส่วนความร่วมมือระดับภูมิภาคและระดับโลก เครือข่ายและการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือจะกลายมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขยายการค้า การลงทุน และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในภูมิภาค ทำให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพและความประหยัดในระบบทรัพยากร ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เกิดความรู้สึกรักความเป็นเจ้าของ และเกิดพลังในการร่วมแรงร่วมใจของกลุ่มต่าง ๆ

การคิดค้นและนวัตกรรม การก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนส่งผลกระทบต่อรูปแบบการแข่งขัน คือ จะเป็นการแข่งขันบนฐาน “นวัตกรรม” และ “การคิดค้น” มากขึ้น นวัตกรรมจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การดำเนินธุรกิจ การค้าและบริการ

ปัจจัยขับเคลื่อนดังกล่าวเหล่านี้ส่งผลกระทบและเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ไทยต้องแสวงหาแนวทางการเตรียมความพร้อมที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น เพื่อให้การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเป็นโอกาสสำหรับไทย ทำให้ไทยสามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นนี้

การเตรียมความพร้อมประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผมเห็นว่า หากไทยเราต้องการอยู่รอดและแข่งขันได้ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การเตรียมความพร้อมพัฒนาทางด้านภาษา โดยปฏิรูปการศึกษาทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและโรงเรียนขั้นพื้นฐานทุกแห่งให้เป็น 2 และ 3 ภาษา ไม่เช่นนั้น จะแข่งขันและอยู่รอดได้ยาก จำเป็นที่ไทยต้องเร่งรัดพัฒนาทักษะทางด้านภาษาอย่างจริงจัง เพื่อเตรียมกำลังคนที่มีคุณภาพสำหรับอนาคต โดยตั้งเป้าหมายพัฒนาให้คนไทยสามารถอ่านออกเขียนได้ 2-3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาที่ 3 โดยมี 4 กระบุงให้เลือก คือ กลุ่มที่ 1 ภาษามหาอำนาจเก่า อาทิ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน กลุ่มที่ 2 ภาษามหาอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจ อาทิ จีน อินเดีย บราซิล รัสเซีย โปรตุเกส กลุ่มที่ 3 ภาษาประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ มลายู เขมร เวียดนาม พม่า และ กลุ่มที่ 4 ภาษากลุ่มมหาอำนาจอนาคต¹⁰ อาทิ เม็กซิโก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษามลายูที่กำลังจะกลายเป็นภาษาสำคัญในภูมิภาคอีกภาษาหนึ่ง ปัจจุบันมีประชากรโลกมลายูในประชาคมอาเซียนมากกว่า 360 ล้านคน ที่อาศัยอยู่ในอินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และกระจายตามประเทศต่างๆ

ไทยเราควรเตรียมความพร้อมทางด้านภาษา โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาบางโรงเรียนที่มีความพร้อมให้เป็นโรงเรียน 2 และ 3 ภาษาอย่างจริงจัง หรือ สอนบางวิชาเป็นภาษาอังกฤษ ภาษามลายู อนาคตตั้งเป้าพัฒนาทุกโรงเรียนให้เป็นโรงเรียน 2 และ 3 ภาษา ผลักดันบางมหาวิทยาลัยที่พร้อมให้กลายเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำติดอันดับโลก เป็นแหล่งสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพ เพื่อแข่งขันได้ เป็นแหล่งดึงดูดผู้เรียนเก่งทั่วโลกเข้าเรียน ตลอดจนการเปิดให้มีหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกนานาชาติ แนวทางดังกล่าวเหล่านี้มีความเป็นไปได้หากคิดแบบสร้างสรรค์ ด้วยการดึงครูและคณาจารย์เก่งจากประเทศในภูมิภาคและทั่วโลกมาสอน เป็นทางลัด ก้าวกระโดด

การเตรียมความพร้อมพัฒนาทักษะการคิด ความคิด หรือ การคิด เป็นทักษะพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ แต่คนไทยส่วนใหญ่ยัง “คิดไม่เป็น” หรือ ไม่มีทักษะการคิดที่ดี แตกต่างจากสิงคโปร์ที่มุ่งมั่นตั้งใจพัฒนาคนให้มีทักษะการคิด จนสามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดภายในระยะเวลาไม่กี่สิบปี ดังนั้น หากไทยเราต้องการพัฒนาประเทศให้อยู่รอด แข่งขันได้ ในเวทีระดับอาเซียนและระดับโลก ต้องพัฒนาคนไทยให้มีทักษะการคิดครบถ้วนทั้ง 10 มิติ จึงจะสามารถทำให้ประเทศ

¹⁰เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (แปล), The Next 100 Years จะเกิดอะไรในรอบ 100 ปี : พยากรณ์โลกวันนี้ถึงปี 2100, กรุงเทพฯ: ซีคเซส มีเดีย จำกัด, 2553

อยู่รอดและแข่งขันได้ ทักษะการคิด 10 มิติในที่นี้ ประกอบด้วย การคิดเชิงมนทัศน์, การคิดเชิงสร้างสรรค์, การคิดเชิงวิพากษ์, การคิดเชิงวิเคราะห์, การคิดเชิงเปรียบเทียบ, การคิดเชิงประยุกต์, การคิดเชิงบูรณาการ, การคิดเชิงกลยุทธ์, การคิดเชิงอนาคต และการคิดเชิงสังเคราะห์

การพัฒนาคนไทยให้มีทักษะการคิดครบถ้วนทั้ง 10 มิติ ต้องเริ่มต้นจากปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ เพื่อสร้างคนให้มีทักษะการคิด หรือ คิดเป็น คณาจารย์สอนการคิด ต้องถูกสอนและฝึกอบรมต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพ มีวิชาพื้นฐานทักษะการคิด สอดแทรกในหลักสูตรมหาวิทยาลัย สร้างเครื่องมือวัดการคิดที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงต้องสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้คน “คิด” จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในสังคม

การเตรียมความพร้อมขั้นเคลื่อนด้วยทักษะที่สามารถวัดได้ โดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องตั้งเป้าหมายผลิตและพัฒนาแรงงานไทยให้มีทักษะ ได้คุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล

การขับเคลื่อนด้วยสมรรถนะดังกล่าวนี้ต้องเริ่มต้นจากการกำหนดตัวชี้วัดทักษะการทำงานในแต่ละด้านแต่ละสาขาอย่างชัดเจน มีความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นที่ยอมรับ ตั้งเป้าหมายแข่งขันกับประเทศที่แรงงานมีทักษะสูงอย่างสิงคโปร์ อาทิ การกำหนดดัชนีชี้วัดทักษะทางด้านโลจิสติกส์ และพัฒนาแรงงานให้มีทักษะตามดัชนีชี้วัดดังกล่าวนี้

การเตรียมความพร้อมขั้นเคลื่อนด้วยผลิตภาพ ต้องพัฒนาคนไทยบนฐานผลิตภาพ หรือพัฒนาให้เป็นคนที่มีประสิทธิภาพสูง โดดเด่นทั้งทางด้านความรู้ ทักษะความสามารถ และลักษณะนิสัย อาทิ มีความรับผิดชอบ มีวินัย ตรงต่อเวลา รักการเรียนรู้ มุ่งมั่นเอาจริงเอาจัง ยินดีทำงานหนัก สามารถทำงานเป็นทีม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทอาเซียน มีทักษะการบริหารจัดการ การบริหารการเงิน การสร้างเครือข่าย ตั้งเป้าผลิตแรงงานไทยให้มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว เพื่อดึงดูดนายจ้างและผู้ประกอบการ เป็นแรงงานที่มีผลิตภาพและประสิทธิภาพติดอันดับ 1 ใน 5 ของอาเซียน

การขับเคลื่อนด้วยผลิตภาพดังกล่าวจึงต้องเริ่มต้นจากการสร้างกลไกที่น่าเชื่อถือได้ขึ้นมาว่า แรงงานที่เข้าสู่ตลาดแรงงานสามารถรับรองได้ว่ามีผลิตภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากล อาทิ มีผลิตภาพแรงงานภาคบริการสาขาที่ไทยถนัดติดอันดับ 1 ของอาเซียน

การเตรียมความพร้อมพัฒนาบนฐานจุดแกร่ง ต้องสร้างความเป็นเอกเป็นหนึ่งท่ามกลางความพิเศษเจาะจงอย่างที่ไม่เหมือนใครและไม่เหมือนใคร เริ่มต้นจากการค้นหาเอกลักษณ์และจุดแกร่งที่ไทยสามารถทำได้ดีพิเศษเจาะจง อาทิ สปา สมุนไพร แพทย์แผนไทย และพัฒนาทักษะแรงงานไปในทิศทางที่สอดคล้องกับจุดแกร่งนั้น โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีสมรรถนะและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ในอนาคตประเทศสมาชิกอาเซียนมีแนวโน้มพัฒนาตนเองตามจุดแกร่งมากขึ้น อาทิ สิงคโปร์มุ่งเน้นไปที่ภาคเทคโนโลยี (IT) สหภาพพม่าเน้นไปที่ภาคเกษตรกรรม ดังนั้น การพัฒนาแรงงานให้

มีทักษะเฉพาะตามจุดแกร่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ และเพิ่มโอกาสความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ

มหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกับภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเปิดหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น หรือ หลักสูตรระยะยาว ผลิตแรงงานที่มีทักษะเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเป็นพลวัต สอดคล้องกับบริบทอาเซียน รับประกันการทำงานหลังเรียนจบหลักสูตร

การเตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ทำให้ประเทศอยู่รอด แข่งขันได้ในยุคปัจจุบันและอนาคต ไทยเราควรตั้งเป้าผลิตนวัตกรรมองค์ความรู้ที่มีคุณภาพในแต่ละด้านป้อนสู่สังคมอย่างเจาะจง โดยแยกตามสาขาวิชาตามระดับความจำเป็นของประเทศ เพื่อให้ประเทศสามารถแข่งขันและอยู่รอดได้ในเวทีอาเซียนและเวทีโลก เป็นประเทศผู้นำแนวโน้มทางการผลิตองค์ความรู้ใหม่ในด้านที่เป็นจุดแกร่งของเราเอง ลดการนำเข้าองค์ความรู้แบบสำเร็จรูปจากต่างประเทศ ไม่เช่นนั้น ไทยเราจะเป็นประเทศผู้ตามตลอดไปในเวทีระดับอาเซียนและระดับโลก

ไทยเราควรเริ่มต้นเตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ด้วยการคุ้มครองผลผลิตจากการคิดและสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษผู้ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญาอย่างเข้มงวด เพื่อกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเข้มข้น ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยยกย่องให้เกียรติคนที่เขาคิด อาทิจำให้เงินรางวัล ทุนวิจัย ร่วมมือกับภาคเอกชนเพิ่มงบประมาณการวิจัยให้มากขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการวิจัยเชิงนวัตกรรมอย่างจริงจัง อาทิจำตั้งเป้าผลิตงานวิจัยเชิงนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างน้อย 2-3 ปีต่อ 1 โครงการ เป็นต้น

การเตรียมความพร้อมทางด้านภูมิปัญญา โลกเราปัจจุบันกำลังก้าวเข้าสู่ยุคคลื่นลูกที่ 4 สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ สังเกตได้จากการเกิดขึ้นของศาสตร์แขนงต่าง ๆ อาทิ เทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology), นาโนเทคโนโลยี (Nanotechnology), เทคโนโลยีทางด้านวัสดุศาสตร์ (Mtec) ขณะที่บางส่วนของโลกเริ่มขยับเข้าสู่ยุคคลื่นลูกที่ 5 สังคมแห่งปัญญาแล้วในบางระดับ ปัญญาในที่นี้คือ ปัญญาที่เกิดจากการนำศาสตร์มาผสมกับศิลป์ หากนำความคิดสร้างสรรค์ไปผสมกับศาสตร์ก็จะทำให้เกิดนวัตกรรมทางปัญญา

ปัจจุบันไทยเรากำลังอยู่ในช่วงรอยต่อและการซ้อนกันของคลื่น 3 ลูก ผสมผสานกันระหว่าง 3 คลื่นนี้อย่างไรทิศทางชัดเจน ได้แก่ คลื่นลูกที่ 1 สังคมเกษตรกรรม คลื่นลูกที่ 2 สังคมอุตสาหกรรม คลื่นลูกที่ 3 สังคมข้อมูลข่าวสาร ตามหลังประเทศที่พัฒนาแล้วอย่าง สิงคโปร์ เกาหลี ญี่ปุ่น อยู่หลายสิบปี ประเทศเหล่านี้ปัจจุบันได้เคลื่อนจากคลื่นลูกที่ 3 เข้าสู่คลื่นลูกที่ 4 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น หากเราต้องการจะขยับอดคลื่น เป็นผู้ชนะ สามารถอยู่รอด แข่งขันได้ ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ต้องพัฒนาคนไทยให้มีทักษะความสามารถในการใช้ศาสตร์ผสมกับศิลป์แห่งการคิดตามที่กล่าวมา ซึ่งจะสามารถสร้างมูลค่าได้

อย่างมหาศาล อาทิ การนำศาสตร์ทางด้านการจักสานและการทอผ้าแบบพื้นบ้านพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยมาผสมกับศิลป์แห่งการคิดสร้างสรรค์ ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ภายในบ้านและสำนักงานที่มีเอกลักษณ์ สามารถผลิตได้เพียงแห่งเดียวในอาเซียนและในโลก

ดังนั้น ไทยเราควรเตรียมความพร้อมพัฒนาภูมิปัญญาด้วยการส่งเสริมให้มีคลังสมอง (Think Tank) เพื่อการพัฒนาความรู้และภูมิปัญญาของประเทศ รวบรวมกลุ่มคนระดับมัธยมนองของประเทศ สาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อร่วมกันศึกษา ค้นหาแนวทาง พัฒนา จัดการความรู้และภูมิปัญญาอย่างเป็นระบบ อาทิ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาทางด้านแพทย์แผนไทยและสมุนไพรประยุกต์ต่อยอดเพื่อพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันของคนไทยในเวทีระดับอาเซียนและระดับโลก

แม้ว่าโดยภาพรวมไทยเราอาจจะสู้สิงคโปร์ไม่ได้ เนื่องจากสิงคโปร์มีการพัฒนาประเทศแบบก้าวกระโดดมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และจัดอยู่อันดับชั้นนำของภูมิภาคและโลกเกือบทุกรายการ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา วิทยาศาสตร์ แต่เราสามารถแข่งในบางเรื่องที่เด่นและแกร่งได้ หากเรามีวิสัยทัศน์และมีกลยุทธ์สร้างสรรค์นวัตกรรมการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอนาคตอันใกล้ที่กำลังจะมาถึงนี้ ไทยเราจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อม ปรับตัว ด้วยการตั้งเป้าหมายพัฒนาตนเองอย่างมีวิสัยทัศน์ สร้างสรรค์นวัตกรรมและปฏิบัติการพัฒนาเพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศ เพื่อให้สามารถอยู่รอด และแข่งขันได้ในเวทีที่จะเปิดกว้างสู่ระดับภูมิภาคกลุ่มอาเซียนและในระดับโลกมากขึ้น

บรรณานุกรม

Agency for Science, Technology and Research Singapore, National survey of research and development in Singapore 2010 [Online] Available :

http://www.a-star.edu.sg/Portals/0/media/RnD_Survey/RnD_2010.pdf

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551) *คลื่นลูกที่ 5-ปราชญ์สังคม : สังคมไทยที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21*

กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2542) *สังคมพหุเอกานิยม : เอกภาพในความหลากหลาย*. กรุงเทพฯ :

บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546) *ภาพอนาคตและคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์*. กรุงเทพฯ : โครงการ

วิธีการเรียนรู้ของคนไทย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545-2546) *คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์แบ่งตามช่วงวัย*. กรุงเทพฯ :

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553) *The Next 100 Years จะเกิดอะไรขึ้นในรอบ 100 ปี พยากรณ์โลกวันนี้*

ถึงปี 2100. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543) *การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูป*

การศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545) *ลายแทงนักคิด*. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546) *การคิดเชิงวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546) *การคิดเชิงสังเคราะห์*. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546) *การคิดเชิงนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544) *การคิดเชิงวิพากษ์*. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545) *การคิดเชิงประยุกต์*. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546) *การคิดเชิงเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546) *การคิดเชิงบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546) *การคิดเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549) *การคิดเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547) *การคิดเชิงอนาคต*. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดีย.

จิวรรณ ธาธาภิรักษ์โชติ, การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 23

เมษายน 2555

วิจัยชี้ เด็กไทย 8 ใน 10 คน ไม่กล้าไปทำงานในกลุ่มประเทศอาเซียนเพราะกลัวเรื่องภาษา, มติชนออนไลน์,
29 พฤษภาคม 2012

วลัยพร แสงนภาพวร. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนกับทิศทางการศึกษารองของกรุงเทพมหานคร. สำนัก
การศึกษากรุงเทพมหานคร. วันพุธที่ 20 มิถุนายน 2555

ค่าแรง, ประสิทธิภาพ. ประสิทธิภาพการทำงานของประชาคมอาเซียน [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก,
<http://www.thai-aec.com/129>

แบ็กซ์เตอร์ฯ สานต่อโครงการ “ชีวิตสดใส สังคมไทยยั่งยืน” ปี 2 สนับสนุนการศึกษา ร่วมพัฒนาห้องสมุด
[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก, http://www.baxter.co.th/th/CSR/Library_Support/index.html

IMD ประเมินการศึกษาไทยเกือบรั้งท้าย 47 จาก 58 ประเทศ [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก, <http://www.manager.co.th/qol/viewnews.aspx?NewsID=9530000168439>

10 ประเทศ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) สูงที่สุดในโลก ห้องสมุด [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก, <http://www.oknation.net/blog/monchai83/2011/07/02/entry-2>

24/2555 เรื่อง “ประชาคมอาเซียนกับความคาดหวังของคนไทย” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก,

<http://nidapoll.nida.ac.th/main/index.php/en/poll-new/nidapoll-2555/237-poll-24-2555>

องค์ความรู้ “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (ASEAN Economic Community: AEC) [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก <http://www.thai-aec.com/160>